

Kadınsılık-erkeklik algısının beden algısı ve yeme tutumları arasındaki aracı rolü

Fatma Mahperi Uluyol¹

Anahtar kelimeler

yeme tutumu, beden memnuniyetsizliği, kadınsılık, erkeklik, geleneksel cinsiyet rolleri

Yıllarda yeme bozuklukları oranının hızla artmasında Batı kültürü etkisinde şekillenen ulaşılması zor ideal beden normlarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu normların cinsiyete özgü olduğu, kadınlarda zayıf olma, erkeklerde ise kaslı olma arzusunun beden memnuniyetsizliğini arttırdığı düşünülmektedir. Batı kültüründe bu normlara daha fazla maruz kalındığı için kadınsılığın ve erkeksiliğin ideal beden özellikleri üzerinden yansıtıldığı düşünülmektedir. Fakat son yıllarda iletişim araçları, medya gibi faktörler nedeniyle cinsiyete özgü bu ideal beden normlarının diğer kültürlerde de beden memnuniyetsizliğini arttırdığı düşünülmektedir. Bu çalışmada bu görüşü test etmek için ilişkili özerk benlik yapısına sahip Türkiye popülasyonunda cinsiyete özgü beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumları arasındaki ilişkide yaşanan kültüre göre şekillenen kadınsılık-erkeksilik algısının aracılık etkisi Process Makro analiziyle incelenmiştir. Çalışmaya 430 kadın ve 414 erkek katılmıştır. Ölçüm araçları Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (BTWBÖ), Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği (KDDÖ), Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği (EBÖBTÖ), Erkeklik Rol Normları Ölçeği (ERNÖ) ve Yeme Tutum Testidir (YTT). Bulgulara göre kadınlarda zayıf olma, erkeklerde kaslı olma arzusu arttıkça beden memnuniyetsizliği artmaktadır. Kadınlarda kadınsılık normlarına bağlılık arttıkça beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumlarındaki bozulmalar artmaktadır. Erkeklerde ise erkeklik normlarına bağlılık arttıkça beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumlarındaki bozulmalar artmaktadır. Kadınlarda cinsiyet rol normlarının aracı etkisi bulunmazken, erkeklerde erkeklik normlarının beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumları arasında düşük etkide aracılık etkisi bulunmuştur. Sonuç olarak cinsiyete göre ideal beden özellikleri farklılaşmakta ve buna bağlı olarak da yeme bozukluğu gelişme riski değişmektedir.

Keywords

eating attitudes, body dissatisfaction, femininity, masculinity, traditional gender role

Abstract

The mediator role of femininity-masculinity perceptions between body perception and eating attitudes

It is thought that ideal body norms which is shaped under the influence of Western culture are effective in rapid increase in the rate of eating disorders in recent years. Body norms are gender specific and it is thought that the desire to be thin in women and to be muscular in men increases body dissatisfaction. As these norms are more exposed in Western culture, it is claimed that femininity and masculinity norms over the body are reflected through ideal body characteristics. However, in recent years, it is thought that these ideal body norms specific to gender, due to factors such as communication tools and media, increase body dissatisfaction in other cultures. In this study, in order to test this view, in the Turkish population the mediation effect of femininity-masculinity perception in the relationship between gender-specific body dissatisfaction and eating attitudes was investigated with Process Macro Analysis. The study was carried out with 430 females and 414 males between the ages of 18 and 26 years. In this study, Ben-Tovim Walker Body Attitude Scale, Feminine Thoughts Scale, Male-Specific Body Attitude Scale, Masculinity Role Norms Scale, and Eating Attitude Test were administered to the participants. According to the findings, as the desire to be thin in women and desire to be muscular in men increased, body dissatisfaction also increased. As adherence to norms of femininity in women and masculinity norms in men increased, body dissatisfaction and deterioration in eating attitudes also increased. The mediating effect of gender role norms was not found in women. A low mediation effect of masculinity norms was found between body dissatisfaction and eating attitudes in men. As a result, ideal body characteristics changed according to gender and according to the level of adherence to gender norms, the risk of developing an eating disorder changed.

Atf için: Uluyol, F. M. (2023). Kadınsılık-erkeklik algısının beden algısı ve yeme tutumları arasındaki aracı rolü. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(1), 00-00

✉ **Fatma Mahperi Uluyol** · mahperiuluyol@akdeniz.edu.tr | ¹Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Kat: 2 Dumlupınar Blv. Akdeniz Üniversitesi, 07058 Konyaaltı, Antalya, Türkiye.

Geliş: 07.02.2022, **Düzeltilme:** 28.05.2022/24.06.2022, **Kabul:** 30.06.2022

Yeme Bozukluğunun (YB) gelişmesinde önemli bir risk faktörü olan ve sıklıkla araştırma yapılan alanlardan biri de beden imgesidir. Olumsuz beden algısı ile ilişkili olarak fiziksel görüntüye yönelik hoşnutsuzluk ve vücut bölgelerinin olumsuz değerlendirmesi beden memnuniyetsizliği kavramı üzerinden tartışılmaktadır (Smolak, 2002). YB alanındaki çalışmalarda beden memnuniyetsizliği ve YB'nin Batı toplumlarında ve kadınlarda daha yaygın olduğu tekrarlı çalışmalarla desteklenmiştir (Wu ve ark., 2020). Beden memnuniyetsizliğine yol açan en önemli faktörlerin de şişman hissetme, kilo alma korkusu gibi zayıf bir bedene sahip olma arzusuyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Stice ve Desjardins, 2018). Fakat Batı toplumu dışındaki topluluklarda yapılan çalışmalarda da beden memnuniyetsizliği oranlarının azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Örneğin Suudi Arabistan'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar farklı kültürlerden ve dini topluluklardan 10 farklı ülkeden yaşları 15 ile 64 arasında değişen geniş bir kadın örnekleminde yapılan çalışmada, kadınların %90'ının en az bir beden bölgesini beğenmediği ve kadınların vücut ağırlıkları arttıkça bu sayının arttığı belirtilmektedir. Ayrıca kadınların %67'si görünüşlerinden memnun olmadığı için arkadaşları ile buluşma, işe-okula gitme, flört etme, fikrini savunma gibi günlük faaliyetlerden kaçındıklarını belirtmiştir (Etoff ve ark., 2006). Özellikle son yıllarda görünüş ile ilgili kaygıların, sağlıksız diyet davranışlarının çok daha erken yaşlarda görülmeye başlanması, kadınların, kız çocuklarının kilo ile ilişkili olarak dış görünüşleriyle ilgili kaygılarının küresel bir sorun olduğunu göstermektedir (Devrim ve ark., 2018; Dias ve ark., 2021; Rafati ve ark., 2021).

Sosyo-kültürel modeller, beden memnuniyetsizliğinin Batı toplumları dışında farklı ülkelerde de yaygın olmasında özellikle Batı kültürü etkisinde şekillenen medyanın rolünün olduğunu düşünmektedir. Bu modellerden biri de Thompson ve arkadaşlarının (1999) Üçlü Etki Modelidir. Modele göre yeme bozukluğu ve beden memnuniyetsizliğinin gelişmesinde akranlardan, aileden ve medyadan ideal bedene yönelik şekillenen beklentilerin içselleştirilip, bu normları karşılamaya yönelik hissedilen baskının yarattığı çatışmanın neden olduğu düşünülmektedir (Thompson ve ark., 1999). Model ilk olarak kadınlar için öne sürülse de sonraki çalışmalarda, bu üç kaynağın erkeklerin beden algısı üzerinde de önemli etkisinin olduğu desteklenmiştir (Cafri ve Thompson, 2004; Selvi, 2018). Sonrasında Thompson ve Stice (2001) bu modeli geliştirmiş ve Sosyo-Kültürel Model olarak adlandırmıştır. Modele göre moda dergileri, filmler, reklamlar üzerinden sunulan figürler ile kadınlar ve erkekler için farklı ideal beden algısı oluşturulmaktadır. Buna göre kadınlar için kadınsılık, çekicilik “aşırı ince” olma ile özdeşleştirilmektedir (Thompson ve Stice, 2001). Türkiye’de ve farklı ülkelerde yapılan çalışmalar da bu görüşü desteklemektedir (Jiotsa ve ark., 2021; Rafati ve ark., 2021). Örneğin farklı **dergi-**

lerdeki reklamlarda kullanılan kadın modellerinin, çekici, seksi görünmek için gerçekçi olmayan zayıflık ölçütlerini vurguladığı ve yıllar içerisinde modellerin kilolarının düştüğü görülmektedir (Batı, 2010). Bir başka çalışmada da kadınların medyada sunulan ideal beden imgelerini içselleştirme oranı arttıkça akranlarla beden karşılaştırmalarının ve beden memnuniyetsizliğinin arttığı belirtilmektedir (Aslan, 2001). Erkeklerde ise kadınlardan farklı olarak, vurgulanan ideal bedenin üçgen vücut tipi olarak tanımlanan düşük yağ, yüksek kas oranı, uzun boy, geniş omuzlar-pazılar gibi fiziksel özellikleri içerdiği belirtilmektedir (Ridgeway ve Tylka, 2005). Erkek bedenine yönelik bu tutum Erkeklik İdeolojisi (Masculinity Ideology) kavramı üzerinden tartışılmakta ve kaslı bir vücuda sahip olmanın “erkekliğin” bir göstergesi olduğu düşünülmektedir (Blashill ve ark., 2020; O’gorman ve ark., 2019; Ridgeway ve Tylka, 2005). Bu nedenle, erkeklerdeki beden memnuniyetsizliği değerlendirilirken, kilo verme veya şişmanlama korkusunun zayıf olma isteği üzerinden değil, kaslı bir vücuda sahip olma arzusu ile ilişkilendirilmesi gerektiği tartışılmaktadır (O’Gorman ve ark., 2019; Talbot ve Mahlberg, 2021). Yakın zamanlı çalışmalarda da kaslılık ideolojisinin eklendiği çalışmalarda kadınların ve erkeklerin benzer oranlarda beden memnuniyetsizliği gösterdiği belirtilmektedir (Selvi, 2018). Dolayısıyla, beden memnuniyetsizliği ve YB gelişiminin daha çok kadınlarda risk oluşturduğu görüşünün erkekler için doğru ölçüm araçlarının ve paradigmaların kullanılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada kadınsılık-erkeklik algısının beden memnuniyetsizliği ve YB ile ilişkisinin incelenmesi için cinsiyete özgü olarak kadınlarda zayıf-ince olma, erkeklerde ise kaslı olma arzusunu değerlendiren ölçüm araçları kullanılmıştır.

Bu tartışmalara ek olarak, Sosyo-Kültürel Modele göre Batı kültüründe yaşamak veya bu normlara farklı iletişim araçları ile maruz kalmak ideal beden algısı konusunda baskı yarattığı için bu topluluklarda yaşayan bireylerde beden memnuniyetsizliği ve YB oranlarının daha yüksek olması beklenmektedir (Griffiths ve ark., 2015; Yang ve ark., 2005). Örneğin, Yang ve arkadaşları (2005) Amerikalı erkeklerin Tayvanlı erkeklerle göre beden memnuniyetsizliği seviyelerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde İsraili, Iraklı ve Amerikalı erkeklerin karşılaştırıldığı bir çalışmada İsraili erkekler daha çok kaslı bir vücuda sahip olmak isterken, Iraklı erkeklerin Amerikalı erkeklerle kıyasla beden tutumları daha olumludur. Bu farkın farklı sosyal medya araçları üzerinden Batı kültürünün dayattığı ideal beden normlarına maruz kalma oranı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte etnik kimlik ve kültürün de ülke kültürünün önünde ve ötesinde etkileri olduğu düşünülmektedir. Örneğin, aynı kültürde yaşamalarına rağmen Amerikalı siyahi kadınların, beyaz kadınlara göre ideal bedene ilişkin normları daha az içselleştirdikleri; beden memnuniyetsizliği ve YB oranlarının daha düşük olduğu belirtilmektedir (Burke ve ark., 2021). Tam tersi

Amerikalı siyahi erkeklerin ise beyaz erkeklere göre kaslı olmaya yönelik arzularının, maskülen tutum ve davranışlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yazarlar, etnik kimliğe özgü olarak o kültürdeki kadınsılık ve erkeklik algısının farklı olabileceğini tartışmaktadır (Bhambhani ve ark., 2019). Bu konudaki bir başka görüş de Batı kültürünün öne sürdüğü ideal beden özelliklerinin geleneksel normların baskın olduğu doğu kültüründeki kadınsılık-erkeklik normları ile çatışma yarattığı için geleneksel kültürden beslenen topluluklarda beden memnuniyetsizliği oranlarının daha yüksek olduğudur. Örneğin Asya kökenli Amerikalıların, beyaz Amerikalılara kıyasla, Kuzey Kore, Çin gibi geleneksel cinsiyet normlarının baskın olduğu toplumdaki kadınların Amerikalılara kıyasla beden memnuniyetsizliği oranlarının daha yüksek olması bu görüşü desteklemektedir (Jung ve Forbes, 2007). Tüm bu bilgiler ışığında, beden memnuniyetsizliğinin yeme bozukluğuna evrilmesinde bir risk faktörü olduğu bilinmekle birlikte, geliştirilen işlevsiz yeme tutumlarında ve beden memnuniyetsizliğine yol açan faktörler açısından bu ilişkide bireylerin birbirine karşılıklı etkilerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Türk kültürü ise ilişkili özerk yapısı ile hem geleneksel değerleri ön plana çıkan toplulukçu hem de kitle iletişim araçları yoluyla çok hızlı bir şekilde yayılan bireyci kültürlerden etkilenmektedir. Dahası, kadın ve erkeklerin hem kendi vücutları hem de diğer cinsiyete yönelik beklentilerinin olduğu, bu inançların ve beklentilerin karşılıklı olarak birbirini şekillendirdiği düşünüldüğünde Türk kültüründeki kadın ve erkeklerin hem kadınsılık hem de erkeksilik inançlarının YB ile ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir.

Bu tartışmalar doğrultusunda araştırma deseni oluşturulurken alanyazında eksiklik olduğu düşünülen iki nokta üzerinde durulmuştur. İlk olarak kadınlarda ve erkeklerde beden memnuniyetsizliği değerlendirirken cinsiyete özgü ideal beden özelliklerini değerlendiren iki farklı ölçüm aracı kullanılmıştır. İkinci olarak kadın ve erkeklerin hem kendi vücutları hem de diğer cinsiyete yönelik beklentilerinin olduğu, bu inançların ve beklentilerin karşılıklı olarak birbirini şekillendirdiği düşünülmektedir. Kadınsılığı kadınlarda, erkeksiliği erkeklerde incelemek biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayrımın iyi yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Oysaki bireyin toplumsal cinsiyet gelişimi kadınsılık ve erkeklik ile ilgili normların birbiriyle etkileşimiyle gelişmektedir (Uluyol, 2016). Bu nedenle bu çalışmada bireylerin kadınsılık ve erkeklik üzerine algılarının beden algıları üzerindeki etkisi beraber incelenmiştir.

Çalışmanın hipotezleri şu şekildedir: (1) Kadınlarda, kadınsılık ve erkeklik rol normlarına bağlılık beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumlarındaki bozulmalar arasındaki ilişkide aracılık etmektedir; (2) Erkeklerde, erkeklik ve kadınsılık rol normlarına bağlılık beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumlarındaki bozulmalar arasında aracılık etmektedir.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırma klinik popülasyonda yürütülmediği için örneklemin homojenliğini bozmamak için psikiyatri tanısı almış ve halen tedavi göre 32 kadın ve 12 erkek katılımcı çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu işlem sonrasında çalışma örneklemini 414 erkek ve 430 kadın üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Kadınların yaş ortalaması 20.59 ($SS = 1.64$), erkeklerin ise 20.98 ($SS = 1.64$)'dur. Ailelerinin ortalama gelir düzeyi incelendiğinde, kadınların %74.9'u ($n = 322$), erkeklerin %71'i ($n = 294$) orta sosyo-ekonomik düzeydedir. Katılımcıların annelerinin [erkeklerin %38.9'u ($n = 161$); kadınların %45.1'i ($n = 194$)] ve babalarının [erkekler (%29; $n = 120$); kadınlar (%27.2; $n = 117$)] çoğunluğu ilköğretim mezunudur. Mevcut kilolarına ilişkin algıları incelendiğinde ise kadınların %55.4'ü ($n = 238$, erkeklerin ise %67.4'ü ($n = 279$) ideal kiloda olmadıklarını düşünmektedir.

Veri Toplama Araçları

Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (BTWÖ)

Ölçek, kadınların beden algılarını farklı boyutlardan değerlendirmek için Ben-Tovim ve Walker (1991) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında klinik ve normal örneklemden seçilen kadınlarla bedenlerine yönelik tutumları hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler doğrultusunda oluşturulan madde havuzu üzerinden yapılan analizlerle anlamlı bir yapı oluşturulmuştur. Ölçek 5'li Likert tipte 44 maddeden oluşmaktadır. Şişman hissetme, Aşağılanma, Güçlü/Fit, Kilo ve görünüme yönelik odak, Düşük yağ oranı olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanların artması kadınların beden algılarına yönelik olumsuz tutumlarının arttığını göstermektedir. Orijinal formun Cronbach Alfa değeri .87'dir (Ben-Tovim ve Walker, 1991). Türkçeye Uluyol ve Barışkın (2020) tarafından uyarlanmış ve ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri .93 iken, alt boyutlarının ise .72 ile .94 arasında değişmektedir (Uluyol ve Barışkın, 2020). Mevcut çalışmada ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri .90 iken, alt boyutların ise .70 ile .94 arasında değişmektedir.

Erkekler Özgü Beden Tutum Ölçeği (EÖBTÖ)

Erkeklerin beden algılarını ölçmek için Tylka ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilmiştir. Yazarlar alanyazından yola çıkarak erkeklerin beden tutumlarını yordayan kas yapısı, vücut yağ oranı ve boy uzunluğu faktörleri ile ilişkili maddeleri derleyerek üniversite popülasyonunda geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yürütmüşlerdir. Orijinal formun son hali 6'lı Likert tipte 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça erkeklerin beden algılarına yönelik olumsuz tutumları da artmaktadır (Tylka ve ark., 2005). Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa değeri .93'tür.

Türkçeye Uluyol (2020) tarafından uyarlanmıştır. Türkçe formun Cronbach Alfa değeri ise .88 olup, kaslılık, vücut yağ oranı ve boy alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .86, .84 ve .77'dir (Uluyol, 2020). Bu çalışmada ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri .89, alt boyutların ise .75 ile .88 arasında bulunmuştur.

Yeme Tutum Testi (YTT-40) YTT-40 ilk olarak Garner ve Garfinkel (1979) tarafından Anoreksiya Nervoz (AN) bireylerin yeme tutumlarındaki bozulmaları ölçmek için geliştirilmiştir. Sonrasında normal örneklemdaki bireylerin yeme tutumlarını değerlendirmek için de kullanılmıştır. YTT-40 6'lı Likert tipte, tek boyuttan ve toplamda 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanların yükselmesi bozulmuş yeme davranışlarının arttığını göstermektedir. Orijinal formun Cronbach Alfa değeri .87'dir (Garner ve Garfinkel, 1979). Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach Alfa değeri ise .70'tir (Savaşır ve Erol, 1998). Mevcut çalışmada Cronbach Alfa değeri erkeklerde .83, kadınlarda .84 olarak bulunmuştur.

Erkeklik Rol Normları (ERN) ERN, erkeklerin erkeksiğe yönelik cinsiyetçi normlara bağlılıklarını değerlendirmek için Thompson ve Pleck (1986) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 7'li Likert tipte üç alt boyuttan (statü, kadınsılık karşıtı ve sertlik), toplamda 26 maddeden oluşmaktadır. ERN'den alınan puanların artması bireylerin erkeklik rol normlarını içselleştirme ve onaylama davranışlarının yükseldiğine işaret etmektedir. Orijinal ölçeğin Cronbach Alpha değeri .95 olup, alt boyutlar .74 ile .81 arasında değişmektedir (akt. Le-Çiftçi, Demir ve Boyraz, 2009). Ölçek Türkçeye Lease ve arkadaşları (2009) tarafından uyarlanmıştır ve Türkçe formun Cronbach Alfa değeri .81 olup, alt boyutlar .73 ile .81 arasında değişmektedir. Mevcut çalışmada ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri erkeklerde .89, kadınlarda .90'dır.

Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği Kısa Formu (KDD-K) KDD-K, bireylerin geleneksel kadın rollerini içselleştirme düzeylerini ölçmek için Lehman (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek kadınların toplumsal yaşamda nasıl görünmesi, davranması gerektiğine yönelik inanç ve düşünceleri değerlendirmektedir. KDD-K, 5'li Likert tipte 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanların yükselmesi kadınlığa dair geleneksel normları onaylama düzeyinin de arttığını işaret etmektedir. Ölçek Türkçeye Hekimoğlu (2019) tarafından uyarlanmıştır ve Türkçe formun Cronbach Alfa değeri .81 iken, alt boyutların (Bağlılık/İtaat, Safılık ve Duygusalılık/Geleneksel roller) ise .65 ile .84 arasında değişmektedir (Hekimoğlu, 2019). Mevcut çalışmada ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri kadınlarda .85, erkeklerde ise .84'tür.

İşlem

Araştırmanın yürütülmesi için ilk olarak ölçüm araç-

larını geliştiren yazarların onayı ve Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan 433-898 nolu belge ile etik kurul izinleri alınmıştır. Araştırma örneklemini xxxx'nin (Türkiye, Antalya) 2019-2020 güz döneminde Sosyal Bilimler, Eğitim ve Mühendislik Fakültesi'nde okuyan üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grup halinde, sınıf ortamında tek oturumda, ölçüm araçlarından üç farklı grup oluşturularak uygulanmıştır. Katılımcıların Beden Kitle İndeksi (BKİ) kilo (kg)/boy (m²) formülü ile hesaplanmıştır.

Beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumları arasındaki ilişkide kadınsılık ve erkeklik rol normlarına bağlılığın aracı ilişkisini test etmek için kadınlar ve erkekler için iki ayrı model oluşturulmuştur. İstatistiksel analizler SPSS 23 programı ile yapılmıştır. Oluşturulan modeller, Çoklu Aracılık Analizleri, SPSS PROCESS makrosu (PROCESS Model 6: iki-seri-aracı model) Bootstrap yönteminde, 5.000 tekrarlamaya örneği kullanılarak incelenmiştir (Hayes, 2018). Bu doğrultuda test edilen modellerde yeme tutumu yordanan değişken, beden memnuniyetsizliği yordayıcı değişken, kadınsılık ve erkeklik rol normları aracı değişkenler olarak incelenmiştir.

BULGULAR

Modeller test edilmeden önce, analizlerde yer alan değişkenlerin tek değişkenli betimleyici değerleri incelenmiştir. Değişkenlerin, D'Agostino ve Pearson K2 testinde normal dağılım varsayımını karşıladığı görülmektedir ($p > .08$). Değişkenler arasındaki korelasyonlar incelendiğinde (bkz., Tablo 1 ve 2), kadınlarda yeme tutumları; beden memnuniyetsizliği ($r = .43, p < .001$), erkeklik normları ($r = .10, p < .05$) ve kadınsılık normları ($r = .17, p < .001$) ile pozitif yönde ilişkilidir. Buna göre yeme tutumlarındaki bozulmalar arttıkça beden memnuniyetsizliği, kadınsılık ve erkeklik rol normlarına bağlılık artmaktadır. Erkeklerde ise yeme tutumları; beden memnuniyetsizliği ($r = .28, p < .001$) ve erkeklik normları ($r = .18, p < .001$) ile pozitif yönde ilişkilidir. Ayrıca erkeklik rol normları, kadınsılık rol normlarıyla ($r = .55, p < .001$) pozitif yönde ilişkilidir.

Kadınlarda test edilen modelde ilk olarak doğrudan etkiler incelendiğinde beden memnuniyetsizliği, kadınsılık normlarını ($B = .11, SH = 0.01, \%95 GA [0.02 \text{ ile } .027]$), kadınsılık normları erkeklik normlarını ($B = .34, SH = .27, \%95 GA [1.49 \text{ ile } 2.70]$) pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Beden memnuniyetsizliği ve erkeklik rol normları arasındaki ilişki anlamlı değildir. Buna göre bireylerin stereotipik kadın rol normlarına bağlılıkları arttıkça, erkeklerden de stereotipik erkeklik rol normlarına göre davranma beklentileri artmaktadır. Fakat sadece kadınlığa yönelik normlara bağlılık arttıkça, beden memnuniyetsizliği artmaktadır. İkinci olarak, beden memnuniyetsizliği ($B = .42, SH = .02, \%95 GA [.175 \text{ ile } .261]$) ve kadınlık normlarına bağlılık ($B = .12, SH = .17, \%95, p < .001$,

Tablo 1. Kadın Örnekleminde Test Edilen Değişkenlerin Birbirleri ile İlişkisi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. YTT	1	.43**	.40**	.48**	-.03	-.11*	.10*	.17**	.07
2. BTWBTÖ		1	.96**	.60**	.26**	-.03	.11*	.11*	.11*
3. şişmanlık			1	.50**	.14**	-.20**	.06	.07	.12*
4. aşağılama				1	.07	-.23**	.13**	.26**	.06
5. çekicilik					1	.01	.20**	.00	.05
6. güçlü-fit						1	.05	-.04	-.05
7. ERNTP							1	.34**	-.06
8. KDDÖ								1	-.04
9. BKİ									1

Not. YTT: Yeme Tutum Testi, BTWBTÖ: Ben Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (şişmanlık, aşağılama, çekicilik, güçlü-fit), ERNTP: Erkeklik Rol Normları Toplam Puan, KDDÖ: Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği, BKİ: Beden Kitle İndeksi, ** $p < .01$, * $p < .05$.

Tablo 2. Erkek Örnekleminde Test Edilen Değişkenlerin Birbirleri ile İlişkisi

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. YTT	1	.28**	.16**	.24**	.18**	.18**	.06	-.02
2. EÖBTÖ		1	.74**	.77**	.47**	.26**	.17**	.18**
3. Kaslılık			1	.18**	.23**	.26**	.21**	-.28**
4. Vücut yağ oranı				1	.21**	.14**	.06	.55**
5. Boy					1	.10*	.04	.04
6. ERNTP						1	.55**	-.06
7. KDDÖ							1	-.09
8. BKİ								1

Not. YTT: Yeme Tutum Testi, EÖBTÖ: Erkeklerle Özgü Beden Tutum Ölçeği (Kaslılık, Vücut yağ oranı, Boy alt boyutları), ERNTP: Erkeklik Rol Normları Toplam Puan, KDDÖ: Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği, BKİ: Beden Kitle İndeksi, ** $p < .01$, * $p < .05$.

GA [.09 ile .78]) yeme tutumlarındaki bozulmaları pozitif yönde doğrudan yordamaktadır. Erkeklik rol normları yeme tutumlarını anlamlı yordamamaktadır.

Modeldeki değişkenlerin toplam, doğrudan ve dolaylı etkileri incelendiğinde beden memnuniyetsizliğinin, yeme tutumları üzerindeki toplam etkisi ($B = .22$, $SH = .02$, $t = 9.93$, %95 GA [.18 ile .26]) ve doğrudan etkisi anlamlıdır. ($B = .21$, $SH = .02$, $t = 9.59$, $p < .001$, %95 GA [.18 ile .25]). Beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumları arasındaki ilişkide kadınlık ($B = .01$, $SH = .01$, %95 GA [-.001 ile .03]) ve erkeklik rol normlarının ($B = .001$, $SH = .01$, %95 GA [-.007 ile .012]) aracılık etkisi ise anlamlı değildir. Bulguların özeti Tablo 3'te ve Şekil 1'de özetlenmiştir. Erkeklerde yürütülen analiz bulgularına göre doğrudan etkiler incelendiğinde erkeklik normları ($B = .26$, $SH = .05$, $t = 5.48$, $p < .001$, %95 GA [.18 ile .38]), beden memnuniyetsizliğini anlamlı olarak yordamaktadır. Erkeklik normlarına bağlılık da kadın rollerine bağlılığı anlamlı olarak yordamaktadır ($B = .28$, $SH = .02$, $t = 12.64$, %95 GA [.24 ile .33]). Buna göre bireylerin stereotipik kadın rol normlarına bağlılıkları arttıkça, erkeklerden de stereotipik erkeklik rol normlarına göre davranma beklentileri artmaktadır. Son olarak beden memnuniyetsizliği, ($B = .25$, $SH = .03$, $t = 5.14$, %95 GA [.08 ile .18]) ve erkeklik rol normlarına bağlılık ($B = .15$, $SH = .03$, $t = 2.66$, $p < .05$, %95 GA [.02 ile .13]) yeme tutumlarındaki bozulmaları pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Kadınlık rol normları yeme tutumlarını anlamlı olarak yordamamaktadır.

Değişkenler arasındaki toplam, doğrudan ve **dolay-**

lı ilişkiler incelendiğinde, beden memnuniyetsizliğinin, yeme tutumları üzerindeki toplam etkisi ($B = .15$, $SH = .03$, $t = 5.88$, $p < .01$, %95 GA [.098 ile .197]) ve doğrudan etkisi ($B = .13$, $SH = .03$, $t = 5.14$, $p < .001$, %95 GA [.08 ile .18]) anlamlıdır. Dolaylı etkiler incelendiğinde ise beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumları arasında erkeklik rol normlarının aracı etkisi bulunmuştur ($B = .04$, $SH = .01$, $p < .001$, %95 GA [.004 ile .040]). (bkz., Tablo 4 ve Şekil 2).

Son olarak, kadınların ve erkeklerin BKİ'ye (zayıf, normal, hafif kilolu, obez) göre beden memnuniyetsizliği seviyeleri Tek Yönlü MANOVA ile karşılaştırılmıştır. BKİ'ye göre kadınlarda ($F_{(3, 41)} = 36.94$, $p < .001$) ve erkeklerde ($F_{(3, 41)} = 3.68$, Pillai's Trace = .42, $\eta^2 = .14$, $p < .05$) gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. **Gruplar arasındaki fark Bonferroni düzeltmesi** olarak bakılmış erkeklerde kaslılık ($F_{(3, 412)} = 15.59$, $p < .001$, $\eta^2 = .10$) ve vücut yağ oranı ($F_{(3, 412)} = 41.89$, $p < .001$, $\eta^2 = .24$) alt boyutları BKİ'ye göre farklılaşmaktadır. Kaslılık boyutunda hafif kilolu ($Ort. = 21.51$, $SS = 7.69$) ve obez ($Ort. = 17.69$, $SS = 6.39$) grupları dışında diğer gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Vücut yağ oranı boyutunda da hafif kilolu ($Ort. = 28.75$, $SS = 9.15$) ve obez ($Ort. = 31.76$, $SS = 8.59$) grupları dışında, diğer gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kadınlarda ise çekicilik ($F_{(3, 430)} = 12.02$, $p < .001$, $\eta^2 = .08$) ve şişman hissetme ($F_{(3, 430)} = 66.69$, $p < .001$, $\eta^2 = .32$) BKİ'ye göre farklılaşmaktadır. Çekicilik boyutunda zayıf bireyler ($Ort. = 10.09$, $SS = 2.99$); normal ($Ort. = 11.42$, $SS = 2.64$), hafif kilolu ($Ort. = 12.52$, $SS = 3.30$) ve obez ($Ort. =$

Tablo 3. Kadın Örnekleminde Modellerin Toplam, Doğrudan ve Dolaylı Etkileri, Etkilerin Güven Aralıkları ve Gücü

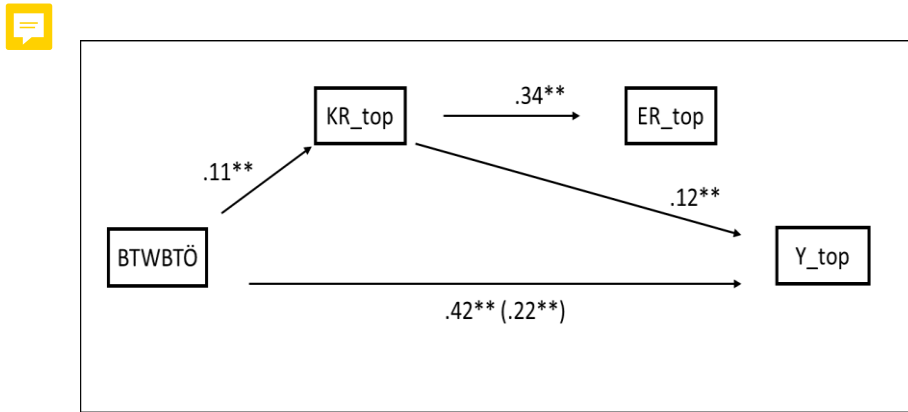
Yol		<i>SH</i>	<i>p</i>	Alt GA	Üst GA	
BM- YT	Toplam etki	.22	.02	< .001	.098	.197
	Doğrudan etki	.21	.02	< .001	.08	.18
BM-KR-YT	Toplam Dolaylı etki	.006	.004		-.002	.016
BM-ER-YT		.001	.002		-.004	.001
BM-KR-ER-YT		.000	.001		-.002	.003

Not. BM: Beden memnuniyetsizliği (BTWBTÖ toplam puanı), YT: Yeme tutumu (YTT toplam puanı), ER: Erkeklik (Erkeklik Rol Normları Toplam Puan), KR: Kadınsılık (Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği toplam puan)

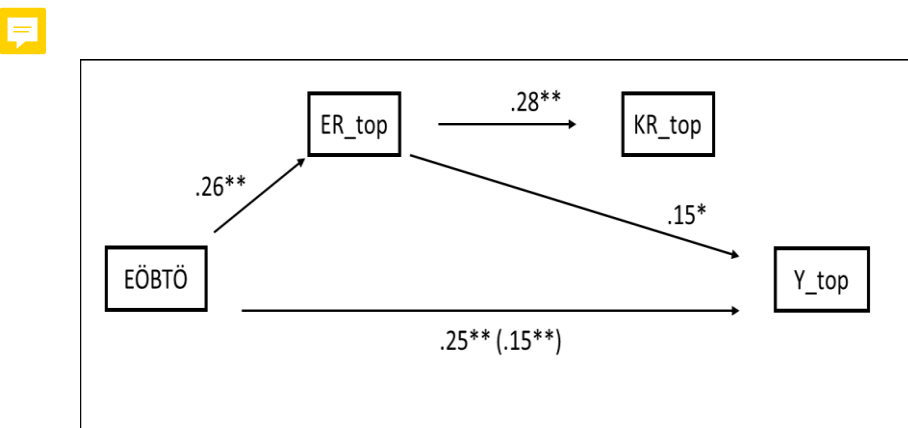
Tablo 4. Erkek Örnekleminde Modellerin Toplam, Doğrudan ve Dolaylı Etkileri, Etkilerin Güven Aralıkları ve Gücü

Yol		<i>SH</i>	<i>p</i>	Alt GA	Üst GA	
BM- YT	Toplam etki	.15	.03	< .001	.10	.20
	Doğrudan etki	.13	.03	< .001	.08	.18
BM-ER -YT	Toplam Dolaylı Etki	.02	.01		.004	.040
BM-KR- YT		-.001	.002		-.006	.003
BM-ER-KR-YT		-.005	.004		-.014	.003

Not. BM: Beden memnuniyetsizliği (EÖBTÖ toplam puanı), YT: Yeme tutumu (YTT toplam puanı), ER: Erkeklik (Erkeklik Rol Normları Toplam Puan), KR: Kadınsılık (Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği toplam puan)

Sekil 1. Kadınlarda Kadınsılık-Erkeklik Algısının Beden Algısı ve Yeme Tutumları Arasındaki Aracı Rolü. Not.

Not. BTWBTÖ: Ben Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği toplam puanı, Y_top: Yeme Tutum Testi toplam puanı, ER_top: Erkeklik Rol Normları Toplam Puanı, KR_top: Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği toplam puanı. ** $p < .01$, * $p < .05$.

Sekil 2. Erkeklerde Kadınsılık-Erkeklik Algısının Beden Algısı ve Yeme Tutumları Arasındaki Aracı Rolü. Not.

Not. EÖBTÖ: Erkekler Özgülü Beden Tutum Ölçeği toplam puanı, ER_top: Erkeklik Rol Normları Toplam Puanı, KR_top: Kadınlığa Dair Düşünceler Ölçeği toplam puanı, Y_top: Yeme Tutum Testi toplam puanı, ** $p < .01$, * $p < .05$.

13.57, $SS = 2.41$) bireyler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Şişman hissetme boyutunda ise hafif kilolu ($Ort. = 57.20$, $SS = 12.24$) ve obez ($Ort. = 56.23$, $SS = 11.74$) kadınlar dışında diğer gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur.

TARTIŞMA

Son yıllarda YB alanında yapılan çalışmalarda beden memnuniyetsizliğini değerlendirirken kullanılan paradigmalarda ve ölçüm araçlarında kadın bedeni oda-

ğında bakıldığı için yanlı yaklaşımın olduğu, erkeklerdeki YB belirtilerinin doğru değerlendirilmediği düşünülmektedir. Bu bağlamda önceki bölümlerde ifade edildiği üzere bu çalışmada YB'ye yol açan beden memnuniyetsizliğinde cinsiyete özgü ideal beden algısında içselleştirilen kadınsılık ve erkeklik rol normlarının etkisi incelenmiştir.

Bulgulara göre kadınlarda zayıf olma, erkeklerde ise kaslı olma arzusu arttıkça beden memnuniyetsizliği artmaktadır. Beden memnuniyetsizliğindeki artışta kadınlarda ve erkeklerde işlevsiz yeme tutumlarını arttırmaktadır. Bulgular beraber değerlendirildiğinde, kadınlarda zayıflığın erkeklerde de kaslı olmanın ön planda olması Sosyo-Kültürel Modeli desteklemektedir (Thompson ve Stice, 2001).

YB'nin farklı etnik gruplarda ve kültürlerdeki yaygınlığının incelendiği çalışmalarda da kadınların benzer oranlarda beden memnuniyetsizliği ve YB belirtileri gösterdiği raporlanmaktadır (Soh ve ark., 2006; Wu ve ark., 2020). Yazarlar bu durumun özellikle son yıllarda küreselleşme ile birlikte, sosyo-kültürel yaşamdaki değişimlerin kadınların çalışma ve eğitim alanında daha çok yer almalarını sağlaması ve medya aracılığı ile benzer cinsiyet normlarına maruz kalmalarından kaynaklandığını düşünmektedirler (Wu ve ark., 2020). Modern yaşamla birlikte kadınların toplumsal düzende erkeklerle benzer konuma gelmelerinin, ataerkil kültürün baskın olduğu geleneksel toplumlarda olduğu gibi kadınsılığın anne olma, saf, namuslu, bağlı olma gibi toplumsal statülerden farklı olarak (Jung ve Forbes, 2007; Lopez ve ark., 2013), beden üzerinden temsilini desteklediği düşünülmektedir. Bu tartışmaları destekler nitelikte kadınların görünüş kaygılarının ve yeme bozukluğu belirtilerinin yaşla beraber azalması, annelik gibi farklı statüleri kazanmalarıyla, çekici olmaları yönündeki baskılarının azalmasıyla ilişkilendirilmiştir (Jung ve Forbes, 2007; Lopez ve ark., 2013). Dolayısıyla, örneklemin genç yetişkin kadınlardan oluşuyor olmasının, cinsiyet rol normlarına bağlılıkları arttıkça, kadınsı görünmek için bedenleri üzerinden beklenen ideal beden ölçülerini karşılama yönünde baskı yarattığı düşünülmektedir.

Erkeklerde de geleneksel erkeklik rolleri; baskın, güçlü olmak için daha kaslı görünmeye yönlendiriyor olabilir. Özellikle geleneksel kültürde erkeklerin evin reisi, otorite figürü olmalarının modern yaşamda daha geri planda kalması, erkekliklerini daha farklı biçimlerde ortaya koymalarına yol açabilmektedir (Yang ve ark., 2005). Erkeksiliğin, kaslı beden üzerinden temsil edilmesinde Batı kültürünün etkisi farklı çalışmalarda desteklenmiştir (Dolunay, 2002; Kaya, 2011). Örneğin, Amerikalı, Ukraynalı ve Ganerkerler (Frederick ve ark., 2011) ile Asya ve Amerika kökenli Amerikalıların karşılaştırıldığı çalışmalarda (Nouri, Hill ve Orrell-Valente, 2011) erkeklerin benzer oranlarda beden memnuniyetsizliği ve sağlıksız yeme tutum stratejileri geliştirdikleri belirtilmektedir. Bu noktada internet erişimi ile Batılı kaynaklara ulaşım yaygınlığı

nin önemli olduğu görülmektedir (Yang ve ark., 2005). Çalışma bulgularının kadınlar ve erkekler için Batı kültüründe yürütülen araştırmalarla benzer olmasının kitle iletişim araçlarının özellikle gençler arasındaki kullanım yaygınlığı ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Griffiths ve ark., 2015; Tiggemann ve Anderberg, 2020). Türkiye'deki internet kullanımı incelendiğinde Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2021 yılındaki raporuna göre hanelerin %92'sinin evden internete erişim imkânına sahip olduğu, internet kullanımı ve internete erişim sağlayan araçlara sahip olma oranlarının Batı ülkeleri ile benzer olduğu ve özellikle genç yetişkin grubun interneti ağırlıklı olarak kullanan grup olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2021). Yapılan çalışmalarda farklı etnik kimlik veya kültürlerde de yaşansa, internet kullanımının ve Batı teknolojisinin yaygın olarak kullanılması, Batı kültürünün dayattığı ideal beden algısının içselleştirilmesinde etkili olduğunu düşündürmektedir (Rodgers ve ark., 2020). Yakın zamanda yapılan bir meta-analiz çalışmasında da; farklı ülkelerdeki medya kaynaklarının (dergiler, reklamlar, sosyal medya vb.), farklı yaş gruplarında olan kadın ve erkeklerin beden algılarının, medya üzerinden sunulan zayıf/atletik olmaya yönelik ideal beden normlarının, beden memnuniyetsizliğini arttırdığı ve medyanın YB'yi tetikleyen en önemli faktör olduğu belirtilmektedir (Huang ve ark., 2020).

Değişkenler arasındaki aracılık ilişkisi incelendiğinde, beklenenin aksine beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumları arasındaki ilişkide kadınsılık ve erkeklik normlarına bağlılığın aracılık ilişkisi kadınlarda bulunamazken, erkeklerde sadece erkeklik normlarına bağlılığın kısmi aracı etkisi bulunmuştur. Kadınlığa ve erkeklığe dair normları birbirinden bağımsız düşünmek uygun olmayacaktır. Geleneksel olarak erkeklik normları güçlü, baskın, duygusal olmayan, otorite figürü olarak tanımlanırken (Bem, 1974); kadınlığa dair normlar bakım verme, empatik, duygusal, bağlı olma gibi rolleri içermektedir (Bem, 1974; Lease ve ark., 2009). Kadınlığa ve erkeklığe biçilen bu rollerin birbirini tamamladığı söylenebilir, dolayısıyla kendi cinsiyetine özgü geleneksel normları onaylamak, karşı cinsten de benzer davranma beklentisini arttırmaktadır. Kadınsılık ve erkeklik arasındaki pozitif ilişki de bu görüşü desteklemektedir. Fakat karşı cinse özgü cinsiyet normlarının beden memnuniyetsizliğini ve yeme tutumlarını yordamaması, bireylerin beden algılarında kendi cinslerindeki bireylerle kendilerini karşılaştırmalarının ve bu grupta dışlanmama kaygılarının daha ön planda olduğunu düşündürmektedir (Murnen ve Don, 2012). Özellikle genç yetişkin grupta akranların etkisinin daha ön planda olduğu, kendi cinsiyetlerinden kişilerin yorumlarının kendi beden algıları üzerinde daha etkili olduğu belirtilmektedir (O'Gorman ve ark., 2019; Rodgers ve ark., 2020).

Cinsiyete göre farklılık gösteren bir diğer faktör de beden kitle indeksi (BKİ). Bulgular beraber değerlendirildiğinde kadınlar normal kilo aralığında olsalar

dahi, kendilerini şişman hissetmekte ve kendilerini çekiçi bulmamaktadırlar. Erkeklerde ise BKİ'si düşüktüğe kas yapısından memnuniyetsizlik artarken, BKİ'si arttıkça vücut yağ oranından memnuniyetsizlik artmaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak erkeklerin kadınlardan farklı olarak ideal beden algısında zayıf olmanın değil, kaslı olmanın daha önemli bir ölçüt olduğu söylenebilir. Bununla ilişkili olarak da erkeklerin vücut yağ oranlarını düşürme isteklerinin zayıf/ince görünüm için değil, kas yapılarını belirginleştirmek için olduğu düşünülmektedir (Devrim ve ark., 2018; Tylka ve ark., 2005). Bu bulgular, yeme tutumları incelenirken sadece kilo verme üzerine değil, kilo almak için geliştirilen sağlıksız stratejilerin önemini de göstermektedir. Yapılan çalışmalarda ideal beden algısında cinsiyete özgü olarak zayıflık-kaslılık arzusunun, klinik alanda kadınlarda daha çok AN ve Bulimia Nervozanın (BN), erkeklerde ise kas algı bozukluğu, steroidlerin kötüye kullanımı gibi bozuklukların daha yaygın görülmesine bir açıklama getirdiği düşünülmektedir (Bhambhani ve ark., 2019; Blashill ve ark., 2020). Bulgular beraber değerlendirildiğinde cinsiyete özgü olarak beden memnuniyetsizliğine yol açan faktörlerin kendi içinde farklı örüntüler oluşturduğu, bunun da içselleştirilen cinsiyet normları ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, küreselleşmeyle birlikte Batı tarzı yaşam biçiminin hızla diğer kültürlerle ve topluluklara yayıldığı görülmektedir (örn., Huang ve ark., 2020; Lopez ve ark., 2013). Türkiye her ne kadar geleneksel normlardan beslense de örneklemin yaş grubu göz önüne alındığında kadınsılığın ve erkekliğin beden üzerinden yansıtılmasının daha çok ön planda olduğu düşünülmektedir (Ridgeway ve Tylka, 2005).

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. İlk olarak araştırma deseni ilişkiyel yönteme dayandığı için değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisi kurulamamaktadır. İkinci olarak verilerin öz bildirim yöntemi ile toplanması, bu tür ölçümlerde oluşabilecek savunucu tutuma bağlı yanlılıkların oluşma riskini içermektedir. Bu sınırlılıklarla rağmen, kadın ve erkek bedenine özgü ideal beden algısını değerlendiren özgün ölçeklerin kullanılması ve beden algısının sadece biyolojik cinsiyet üzerinden değil kadınsılık ve erkeklik normlarının iki cinsiyet üzerindeki etkisinin beraber incelenmesi açısından düşünülürken, Türkçe alanyazında benzer çalışmaya rastlanmadığı için yapılan çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, beden memnuniyetsizliği yeme bozukluklarının gelişmesi açısından önemli bir risk faktörüdür. Alanyazında ağırlıklı olarak kadınlara odaklanılsa da, beden memnuniyetsizliğinin zayıf olma paradigması üzerinden çalışılması erkeklerin beden algılarını incelerken sınırlılık yaratmaktadır. Bu nedenle mevcut çalışmada kadın ve erkek bedenine özgü ideal beden

algısı cinsiyete özgü olarak incelenmiştir. Buna göre Türkiye geleneksel kültür özelliklerinden etkilense de kadınsılık algısının zayıf bir bedene sahip olma, erkekliğin ise kaslı bir bedene sahip olma arzusu ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin geleneksel cinsiyet normlarına bağlılıkları arttıkça beden memnuniyetsizlikleri artmakta, beden memnuniyetsizliğindeki artış da işlevsiz yeme tutumlarını arttırmaktadır. Bu bulgular yeme bozukluklarının gelişmesinde cinsiyete özgü beden algısının önemine işaret etmektedir.

Klinik çalışmalarda yeme bozukluklarının gelişmesinde önemli bir risk faktörü olan beden memnuniyetsizliği değerlendirilirken sadece kilo alma korkusu ve zayıf olma paradigması üzerinden gidilmemelidir. Biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak içselleştirilen cinsiyet normlarının ve cinsiyete özgü ideal beden algısının işlevsiz yeme tutumları üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle klinik müdahalelerde özellikle erkeklerle çalışırken zayıf olma, kilo alma korkusuyla birlikte, kaslı olma arzusu ile ilişkili olarak steroid kullanımı, aşırı yeme gibi işlevsiz yeme tutumları da göz önünde bulundurulmalıdır.

BEYANLAR

Etik İkelere Uygunluk Beyanı Bu çalışmanın etik kurul onayı Hacettepe Üniversitesi'nden alınmıştır (Tarih: 21.09.2019, No: 433-898).

Çıkar Çatışması Beyanı Yazar(lar) herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

KAYNAKLAR

- Aslan, S. H. (2001). Beden imgesi ve yeme davranışı bozuklukları ile medya ilişkisi. *Düşünen Adam*, 14(1), 41-47.
- Batı, U. (2010). Reklamcılıkta retorik bir unsur olarak kadın bedeni temsilleri. *Kültür ve İletişim*, 13(1), 103-133.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162.
- Ben-Tovim, D. ve Walker, M. K. (1991) The development of the Ben-Tovim Walker Body Attitudes Questionnaire (BAQ). A new measure of women's attitudes towards their own bodies. *Psychological Medicine*, 21, 775-784.
- Bhambhani, Y., Flynn, M. K., Kellum, K. K. ve Wilsona, K.G. (2019). Examining sexual racism and body dissatisfaction among men of color who have sex with men: The moderating role of body image inflexibility. *Body Image*, 28, 142-148.
- Blashill, A. J., Grunewald, W., Fang, A., Davidson, E. ve Wilhelm, S. (2020) Conformity to masculine norms and symptom severity among men diagnosed with muscle dysmorphia vs. body dysmorphic disorder. *PLoS ONE* 15(8), 1-10.
- Burke, N. L., Schaefer, L. M., Karvay, Y. G., Bardone-Cone, A. M., Frederick, D. A., Schaumberg, K., Klump, K. L., Anderson, D. A. ve Thompson, J. K. (2021). Does the tripartite influence model of body image and eating pathology function similarly across racial/ethnic groups of White, Black, Latina, and Asian women? *Eating Behaviors*, 42, 101519.

- Cafri, G. ve Thompson, J. K. (2004). Evaluating the convergence of muscle appearance attitude measures. *Assessment*, 11, 224-229.
- Devrim, A., Bilgiç, P. ve Hongu, N. (2018). Is there any relationship between body image perception. Eating disorders and muscle dysmorphic disorders in male bodybuilders? *American Journal of Men's Health*, 12, 1746-1758.
- Dias, R. G., Rech, R. R. ve Halpern, R. (2021). Eating disorder symptoms and body image in adolescents from public schools in Brazil. *Preprints*, 1-13.
- Etcoff, N., Orbach, S., Scott, J. ve D'Agotino, H. (2006). Beyond stereotypes: Rebuilding the foundation of beauty beliefs: Findings of the 2005 Dove Global Study. <http://www.campaignforrealbeauty.com/DoveBeyondStereotypesWhitePaper.pdf>
- Frederick, D. A., Buchanan, G. M. ve Sadehgi-Azar, L. (2011). Desiring the muscular ideal: Men's body satisfaction in the United States. Ukraine and Ghana. *Psychology of Men & Masculinity*, 8, 103-117.
- Garner, D. M. ve Garfinkel, P. E. (1979). The Eating Attitudes Test: An index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychological Medicine*, 9, 273-279.
- Griffiths, S., Murray, S. B. ve Touyz, S. (2015). Extending the masculinity hypothesis: An investigation of gender role conformity. Body dissatisfaction and disordered eating in young heterosexual men. *Psychology of Men & Masculinity*, 16, 108-114.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press.
- Hekimoğlu, F. M. (2019). *Düzenleme süreçleri, kadınsılık-erkeklik algısı, beden memnuniyetsizliği ile yeme tutumları arasındaki ilişki: Bir model önerisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Huang, Q., Peng, W. ve Ahn, S. (2020). When media become the mirror: A meta-analysis on media and body image. *Media Psychology*, 24(4), 437-489.
- Jiotsa, B., Naccache, B., Duval, M., Rocher, B. ve Grall-Bronnec, M. (2021). Social media use and body image disorders: Association between frequency of comparing one's own physical appearance to that of people being followed on social media and body dissatisfaction and drive for thinness. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 2880.
- Jung, J. ve Forbes, G. B. (2007). Body dissatisfaction and disordered eating among college women in China, South Korea, and the United States: Contrasting predictions from sociocultural and feminist theories. *Psychology of Women Quarterly*, 31, 381-393.
- Lease, S. H., Çiftçi, A., Demir, A. ve Boyraz, G. (2009). Structural validity of Turkish versions of the Gender Role Conflict Scale and Male Role Norms Scale. *Psychology of Men & Masculinity*, 10, 273-287.
- Lopez, V., Corona, R. ve Halfond, R. (2013). Effects of gender, media influences, and traditional gender role orientation on disordered eating and appearance concerns among Latino adolescents. *Journal of Adolescence*, 36, 727-736.
- Murnen, S. K. ve Don, B. P. (2012). Body image and gender roles. *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance*, 1, 128-134.
- Nouri, M., Hill, L. G. ve Orrell-Valentec, J. K. (2011). Media exposure, internalization of the thin ideal, and body dissatisfaction: Comparing Asian American and European American college females. *Body Image*, 8(4), 366-372.
- O'gorman, B., Sheffield, J., Clarke, R. ve Griffiths, S. (2019). "Guys don't talk about their bodies": A qualitative investigation of male body dissatisfaction and sociocultural influences in a sample of 40 Australian males. *Clinical Psychologist*, 24(2), 123-132.
- Rafati, F., Dehdashti, N. ve Sadeghi, A. (2021). The relationship between instagram use and body dissatisfaction, drive for thinness, and internalization of beauty ideals: A correlational study of Iranian women. *Feminist Media Studies*, 1-17.
- Ridgeway, R. T. ve Tylka, T. L. (2005). College men's perceptions of ideal body composition and shape. *Psychology of Men and Masculinities*, 6(3), 209-220.
- Rodgers, R. F., Slater, A., Gordon, C. S., McLean, S. A., Jarman, H. K. ve Paxton, S. J. (2020). A biopsychosocial model of social media use and body image concerns, disordered eating, and muscle-building behaviors among adolescent girls and boys. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 399-409.
- Savaşır, I. ve Erol, N. (1998). Yeme Tutum Testi: Anoreksiya nervoza belirtileri indeksi. *Psikoloji Dergisi*, 23, 19-25.
- Selvi, K. (2018). *Exploring men's body image concerns and predisposing factors for muscle dysmorphia in the framework of self-determination theory* (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Smolak L. (2002). "Body image development in children". T. F. Cash ve T. Proziński (Ed.) *Body image: A handbook of theory, research and clinical practice* içinde (s. 65-73). Guilford Press.
- Soh, N. L., Touyz, S. W. ve Surgenor, L. J. (2006). Eating and body image disturbances across cultures: A review. *European Eating Disorders Review*, 14, 54-65.
- Stice, E. ve Desjardins, C. D. (2018). Interactions between risk factors in the prediction of onset of eating disorders: Exploratory hypothesis generating analyses. *Behaviour Research and Therapy*, 105, 52-62.
- Talbot, D. ve Mahlberg, J. (2021). Exploration of height dissatisfaction, muscle dissatisfaction, body ideals, and eating disorder symptoms in men. *Journal of American College Health*, 1-6.
- Thompson, E. H. ve Pleck, J. H. (1986). The structure of male role norms. *American Behavioral Scientist*, 29, 531-543.
- Thompson, J. K., Covert, M. D. ve Stormer, S. (1999). Body image, social comparison and eating disturbance: A covariance structure modeling investigation. *International Journal of Eating Disorders*, 26, 43-53.
- Thompson, J. K. ve Stice, E. (2001). Thin-ideal internalization: Mounting evidence for a new risk factor for body-image disturbance and eating pathology. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 181-183.
- Tiggemann, M. ve Anderberg, I. (2020). Social media is not real: The effect of 'Instagram vs reality' images on women's social comparison and body image. *New Media & Society*, 22(12), 2183-2199.
- TÜİK. (2021). Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2021. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)

- Tylka, T. L., Bergeron, D. ve Schwartz, J. P. (2005). Development and psychometric evaluation of the Male Body Attitudes Scale (MBAS). *Body Image*, 2, 161-175.
- Uluyol, F. M. (2016). Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime bağlı zorbalığa maruz kalma, sosyal destek ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri*, 19, 87-96.
- Uluyol, F. M. (2020). Erkeklere Özgü Beden Tutum Ölçeği (EÖBTÖ)'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 8, 1-12.
- Uluyol, F. M. ve Barışkın, E. (2020). Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (BTWÖ)'nin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 7, 57-77.
- Wu, J., Liu, J., Li, S., Ma, H. ve Wang, Y. (2020). Trends in the prevalence and disability-adjusted life years of eating disorders from 1990 to 2017: Results from the Global Burden of Disease Study. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 29, 1-12.
- Yang, C. J., Gray, P. ve Pope, H. G. (2005). Male body image in Taiwan versus the West: Yanggang Zhiqi meets the Adonis comple. *American Journal of Psychiatry*, 162, 263-269.

Ek 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Sıklık ve Yüzdeler Değerleri

		Erkek		Kadın	
		Sıklık	%	Sıklık	%
En uzun süre yaşanılan yer	il	232	56	252	58.6
	ilçe	151	36.5	149	34.7
	kasaba	6	1.4	4	0.9
	koy	14	3.4	16	3.7
	yurtdışı	6	1.4	7	1.6
Kimlerle yaşıyorsunuz?	anne-baba	102	24.6	109	25.3
	öğrenci evi	128	30.9	66	15.3
	diğer	6	1.4	12	2.8
	yurt	134	32.4	221	51.4
	yalnız	42	10.1	22	5.1
Anne Eğitim düzeyi	eğitimi yok	44	10.6	26	6
	ilkokul	161	38.9	194	45.1
	okur-yazar	8	1.9	8	1.9
	ortaokul	57	13.8	43	10
	lise	105	25.4	100	23.3
	on lisans	8	1.9	15	3.5
	lisans	27	6.5	35	8.1
	yüksek lisans	1	0.2	6	1.4
	doktora	2	0.5	1	0.2
Baba Eğitim düzeyi	eğitimi yok	13	3.1	7	1.6
	ilkokul	120	29	117	27.2
	okur-yazar	8	1.9	6	1.4
	ortaokul	68	16.4	76	17.7
	lise	92	22.2	120	27.9
	on lisans	17	4.1	23	5.3
	lisans	66	15.9	56	13
	yüksek lisans	5	1.2	12	2.8
	doktora	6	1.4	3	.7
Ortalama gelir	alt	31	7.5	31	7.2
	üst-orta	64	15.5	68	15.8
	orta	294	71	322	74.9
	üst	14	3.4	7	1.6